

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2009. december 10.*

A C-345/08. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Verwaltungsgericht Schwerin (Németország) a Bírósághoz 2008. július 28-án érkezett, 2008. július 8-i határozatával terjesztett elő az előtte

Krzysztof Peśla

és

a Justizministerium Mecklenburg-Vorpommern

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: J. N. Cunha Rodrigues, a második tanács elnöke, a harmadik tanács elnökeként eljárva, P. Lindh, A. Rosas, U. Løhmus és A. Ó Caoimh (előadó) bírák,

* Az eljárás nyelve: német.

főtanácsnok: E. Sharpston,
hivatalvezető: C. Strömholm tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2009. július 2-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- Pešla képviselőjében B. Kemper Rechtsanwalt,
- a német kormány képviselőjében M. Lumma és J. Kemper, meghatalmazotti minőségben,
- a cseh kormány képviselőjében M. Smolek, meghatalmazotti minőségben,
- a görög kormány képviselőjében E. Skandalou és S. Vodina, meghatalmazotti minőségben,
- Írország képviselőjében D. O'Hagan, meghatalmazotti minőségben, segítői: M. Collins S.C., D. Dodd B.L., és K. Keane B.L.,
- a magyar kormány képviselőjében Fazekas J., Veres K. és Fehér M., meghatalmazotti minőségben,

- az osztrák kormány képviselőjében E. Riedl, meghatalmazotti minőségben,

- a finn kormány képviselőjében A. Guimaraes-Purokoski, meghatalmazotti minőségben,

- az Európai Közösségek Bizottsága képviselőjében H. Støvlbæk, M. Adam és M. Vollkommer, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EK 39. cikk értelmezésére vonatkozik.

- 2 A kérelmet a K. Peśla, lengyel állampolgár és a Justizministerium Mecklenburg-Vorpommern (Mecklenburg–Elő-Pomeránia igazságügyi minisztériuma) között amiatt folyó peres eljárás keretén belül terjesztették elő, hogy ez utóbbi – az úgynevezett „erstes juristisches Staatsexamen” (első jogi államvizsga, a továbbiakban: első államvizsga) vizsgáihoz kötelező joganyagra vonatkozó alkalmassági vizsga letételének hiányában – megtagadta az előbbtől a felkészítő jogi szakmai gyakorlaton joggyakornokként („Rechtsreferendarként”) való részvétel jogát.

A nemzeti jogi háttér

- 3 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy Németországban minden szabályozott jogi szakma gyakorlásához főszabály szerint szükség van a „Befähigung zum Richteramt” (a bírói hivatás gyakorlásához szükséges felhatalmazás) megszerzésére. A bírák jogállásáról szóló német törvény (Deutsches Richtergesetz, a továbbiakban: a DRiG) 5. §-a (1) bekezdésének megfelelően e felhatalmazást azok a személyek kaphatják meg, akik sikeresen letették az egyetemi tanulmányokat lezáró első államvizsgát, valamint a felkészítő gyakorlatot („Rechtsreferendariatot”, a továbbiakban: felkészítő gyakorlatot) követő második jogi államvizsgát.
- 4 A DRiG 5a. §-ának (2) bekezdése szerint a – Németországban legalább két évig tartó – egyetemi tanulmányok tárgyát a kötelező tantárgyak és a választható speciális tantárgyak képezik. A kötelező tantárgyak témája a polgári jog, a büntetőjog, a közjog és az eljárásjog alapvetése, ideértve az európai jogot, a jogi alaptant, a filozófia, a történelem és a szociológia alapjait is érintő témákat. A speciális tantárgyak célja a tanulmányok kiegészítése, a hozzájuk kapcsolódó kötelező tárgyak elmélyítése, valamint a jog interdiszciplináris és nemzetközi vetületeinek átadása.
- 5 A DRiG 5d. §-a (2) bekezdésének első mondata értelmében az első államvizsga tárgyát képező tantárgyaknak olyan szintűeknek kell lenniük, hogy azokat négy és fél év alatt el lehessen sajátítani. Ugyanezen törvény 5. §-a (1) bekezdésének értelmében ezen első vizsga egy, a különféle speciális tantárgyakra vonatkozó egyetemi vizsgából, és egy, a kötelező tantárgyakra vonatkozó államvizsgából áll. Az említett (2) bekezdés harmadik mondata szerint ez utóbbi vizsgát írásbeli és szóbeli vizsga formájában bonyolítják le.
- 6 A DRiG 5. §-a (2) bekezdésének megfelelően a tanulmányok és a felkészítő gyakorlat tartalmának összhangban kell lennie egymással. Ugyanezen törvény 5b. §-a alapján a felkészítő gyakorlat időtartama két év, amely kötelező gyakorlaton való részvételtől és fakultatív gyakorlaton vagy gyakorlatokon való részvételtől áll. Ugyanezen cikk

értelmében e gyakorlat kötelező részei a polgári rendesbíróságokon, az ügyészségeken, a büntetőbíróságokon, a közigazgatási szerveknél vagy valamely ügyvédnél kell teljesíteni. A DRiG 5. §-a (3) bekezdése első mondatának megfelelően a második jogi államvizsga írásbeli részére a felkészítő gyakorlat tizennyolcadik és huszonegyedik hónapja között kell, hogy sor kerüljön.

- 7 A DRiG 5b. §-ának (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a felkészítő gyakorlat minden egyes kötelező része – a valamely ügyvédnél teljesített gyakorlati rész kivételével, amelynek időtartama kilenc hónap – három hónapig tart.

- 8 A bíróságokról szóló törvény (Gerichtsverfassungsgesetz, a továbbiakban: a GVG) 10. §-a értelmében vett képzés keretében a joggyakornokok a bíró felügyelete mellett eljárhatnak a jogi tanácsadás iránti kérelmek ügyében, büntetőügyek kivételével az eljárás során meghallgatják a feleket, bizonyítást vehetnek fel, és tárgyalást tarthatnak. A GVG 142. §-ának (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a joggyakornokokra lehet bízni az ügyészségi tisztviselő helyettesítési feladatait is, e tisztviselő felügyelete mellett.

- 9 E szabályozás részleteinek pontos meghatározása a tartományokra (Landokra) tartozik. Mecklenburg–Elő-Pomeránia jogászképzésről szóló törvénye (Gesetz über die Juristenausbildung im Land Mecklenburg-Vorpommern, a továbbiakban: a JAG-M-V) 21. §-ának (3) bekezdése szerint a joggyakornok felkészítő gyakorlata közjogi képzés keretében zajlik. A joggyakornokok megélhetési támogatást kapnak a JAG-M-V 21a. §-ának (2) bekezdése értelmében. E felkészítő gyakorlat során a hierarchia szerinti felügyelet alá tartoznak, és képzésvezetőjük utasításainak megfelelően kell eljárniuk, a jogászképzésről szóló törvény végrehajtási rendeletének (Verordnung zur Ausführung des Juristenausbildungsgesetzes, a továbbiakban: JAPO-M-V) 36. §-a (1) és (2) bekezdésének értelmében. A JAG-M-V 24. §-a értelmében a felkészítő képzés a vizsga sikerességének vagy az első pótvizsga sikertelenségének kihirdetése napjáig tart.

10 A DriG 6. §-ának (1) bekezdése szerint a felkészítő gyakorlatra bocsátás az első államvizsga sikeres teljesítéséhez van kötve. Ugyanezen törvény 112a. §-a értelmében ha valamely európai uniós tagállam állampolgára az említett tagállamban megszerezte az e tagállamban az egyetemet követő ügyvédképzés megkezdését lehetővé tevő egyetemi oklevelet, akkor Németországban kérheti ezen egyetemi oklevélnek az első államvizsgával való egyenértékűségének elismerését. Ezen egyenértékűségi igazolás megszerzése esetén az érintett megkezdheti a felkészítő gyakorlatot.

11 Az ügyiratokból az derül ki, hogy a DRiG-nek „A jogi szakmák felkészítő gyakorlatára való bocsátáshoz szükséges egyenértékűség vizsgálata” című 112a. §-át a Bíróság C-313/01. sz. Morgenbesser-ügyben 2003. november 13-án hozott ítéletét [EBHT 2003., I-13467. o.] követően fogadták el. E cikk így rendelkezik:

„(1) Az Európai Unió valamely tagállamának, az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes valamely másik államnak vagy Svájcnak azok az állampolgárai, akik az ezen államok valamelyikében megszerzett olyan jogtudományi egyetemi oklevéllel rendelkeznek, amely ezen államban megteremti a lehetőséget a Gesetz über die Tätigkeite europäischer Rechtsanwälte in Deutschland 1. §-a szerinti európai ügyvédi posztgraduális képzés megkezdésére, kérelemre felkészítő joggyakorlatra bocsátást nyernek, ha ismereteik és képességeik megfelelnek az 5. § (1) bekezdése szerinti, sikeresen letett állami kötelező tantárgyi vizsga által igazolt ismereteknek és képességeknek.

(2) Az (1) bekezdés szerint szükséges ismeretek és képességek vizsgálata kiterjed az egyetemi oklevélre és a bemutatott igazolásokra, különösen az oklevelekre, a vizsgabizonyítványokra, az egyéb képesítési igazolásokra és a vonatkozó szakmai tapasztalat igazolására. Ha a vizsgálat az egyenértékűséget nem vagy csak részben állapítja meg, kérelemre alkalmassági vizsga letételének van helye.

(3) Az alkalmassági vizsga egy német nyelven leteendő állami vizsga, amely a német jog szükséges ismeretét vizsgálja, és amelynek azon képesség megítélését kell

szolgálnia, hogy a felkészítő joggyakorlat sikeresen elvégezhető-e. A vizsga tárgyai a polgári jog, a büntetőjog és a közjog, ideértve a kapcsolódó eljárási jogot is. Az állami kötelező tantárgyi vizsga írásbeli vizsgakérdéseit kell megválaszolni azoknak a második mondatban említett jogterületeknek a vonatkozásában, amelyek kielégítő ismeretét a (2) bekezdés első mondata szerinti vizsgálat keretében még nem igazolták.

(4) Az alkalmassági vizsga akkor sikeres, ha

1. a vizsga lebonyolításának helye szerinti tartomány joga alapján az állami kötelező tantárgyi vizsga sikerességéhez szükséges számú vizsga, legalább azonban az állami kötelező tantárgyi vizsga keretében leteendő vizsgák fele sikeres, és
2. a vizsgák a (3) bekezdés második mondatában felsorolt jogterületek közül legalább két területen sikeresek, ezek közül legalább egy vizsga a polgári jog területére vonatkozik.

Ha a (3) bekezdés második mondatában felsorolt jogterületek megfelelő ismerete már a (2) bekezdés első mondata szerinti vizsgálat keretében bebizonyosodott, úgy e területeken a vizsgákat sikeresnek kell tekinteni.

(5) A sikertelen alkalmassági vizsga egyszer ismételtető meg.

- (6) Az (1) bekezdés szerinti egyenértékűség elismerését úgy kell tekinteni, mintha az 5. § (1) bekezdése szerinti első vizsga sikeres lett volna.

[...]"

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- ¹² K. Peśla 2003 decemberében „jó” minősítéssel és a magiszter fokozat megszerzésével zárta le az 1998-ban a poznani egyetem (Lengyelország) jogtudományi karán megkezdett felsőfokú tanulmányait. 2005 januárjában a frankfurti (Frankfurt an der Oder, Németország) egyetem jogi kara – ahol 1998 óta párhuzamosan tanult – a német-lengyel jogászképzés elvégzését követően a „Master of German and Polish Law” tudományos fokozatot, 2005 februárjában pedig a „Bachelor of German and Polish Law” tudományos címet adományozta neki.
- ¹³ 2005 novemberében K. Peśla kérelmezte a jogi szakmákra felkészítő gyakorlatra való felvételét Mecklenburg–Elő-Pomeránia tartományban. Kérelmének indokolásaként, egyéb igazolások – mint például az egyes tanulmányi kurzusok kreditpontjainak teljesítésére, szakmai tapasztalataira, valamint az elvégzett tanfolyamokra és képzésekre vonatkozó igazolások – bemutatása mellett hivatkozott a fent említett Morgenbesser-ügyben hozott ítéletre.
- ¹⁴ 2007. március 27-i határozatával a Justizministerium Mecklenburg-Vorpommern elutasította a DRiG 112a. §-a szerinti egyenértékűség elismerésére irányuló kérelmet. Álláspontja szerint az egyenértékűség vizsgálata során alkalmazott szempont azon ismeretek megléte, amelyek az ugyanezen törvény 5. §-ának (1) bekezdése szerinti,

a kötelező tárgyakból tett első államvizsga teljesítéséhez szükségesek. A külföldi jogi ismeretek a német joghoz képest fennálló eltérések miatt nem ismerhetők el egyenértékűnek. Ezenfelül, ezen elutasító határozat szerint a K. Pešla által a Master of German and Polish Law kurzuson megszerzett kreditpontokhoz szükséges német jogi ismeretek egyértelműen alacsonyabb szintűek, mint a kötelező tantárgyakból teendő első államvizsga írásbeli vizsgáján megkövetelt ismeretek.

- 15 Az említett elutasító határozatban ugyanakkor szerepel, hogy K. Pešla, amennyiben azt kérelmezi, részt vehet a DRiG 112a. §-ának (3) bekezdése szerinti alkalmassági vizsgán.
- 16 2007. április 27-én K. Pešla a 2007. március 27-i határozattal szemben keresetet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz. Keresetének alátámasztásaként elsősorban arra hivatkozott, hogy az egyenértékűségnek a Justizministerium Mecklenburg-Vorpommern által végzett vizsgálata ellentétes a Bíróság ítélkezési gyakorlata által kidolgozott szempontokkal. Szerinte, ha a német jog ismeretének olyan szintű elsajátítása lenne a figyelembe veendő vizsgálati szempont, mint az első államvizsgálathoz megköveteltek, akkor egyetlen külföldi diploma sem tudna megfelelni e szempontnak, hiszen a többi tagállamban a német jogot általában nem tanítják.
- 17 Másodlagosan K. Pešla azt kifogásolja az említett elutasító határozatban, hogy az nem vette kellőképpen figyelembe azokat az ismereteket, amelyeket ő Németországban tanulmányai, gyakorlatai, két egyetemi tanszéken folytatott tevékenységei és felügyelet mellett végzett munkája során megszerzett.
- 18 A Justizministerium Mecklenburg-Vorpommern azt állítja, hogy a megtámadott elutasító határozat indokolt. Az ő véleménye szerint a megszerzett ismeretek egyenértékűsége nem ismerhető el.

- 19 E körülmények alapján, mivel úgy vélte, hogy az eléje terjesztett jogvita megoldása azoktól a feltételektől függ, amelyekhez az EK 39. cikk a DRiG 112a. §-a (1), (2) és (6) bekezdése szerinti egyenértékűség elismerését köti, a Verwaltungsgericht Schwerin felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal végett az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

- „1) Összeegyeztethető-e az EK 39. cikkel, hogy az egyenértékűségnek a [DRiG] 112a. §-ának (1) és (2) bekezdése szerinti elismerésére csak akkor kerül sor, ha a bemutatott igazolásból kitűnik, hogy a közösségi polgár rendelkezik a [DRiG] 5. §-ának (1) bekezdése szerinti (német jogi) kötelező tantárgyi vizsga során felmért ismeretekkel és képességekkel?
- 2) Ha az első kérdésre nemleges válasz adandó:

Azt írja-e elő az EK 39. cikk, hogy az egyenértékűség közösségi joggal összhangban álló vizsgálatának egyedüli mércéje az, hogy a közösségi polgárnak az EU-ban megszerzett egyetemi oklevele – az általa bemutatott további, végzettséget és tapasztalatot igazoló okmányokkal együtt – az (intellektuális) képzési színvonal és képzési ráfordítások tekintetében összehasonlítható [az első államvizsgával]?

- 3) Ha a második kérdésre is nemleges válasz adandó:

Összeegyeztethető-e az EK 39. cikkel, hogy bár az egyenértékűségnek a [DRiG] 112a. §-ának (1) és (2) bekezdése szerinti elismerése tartalmilag a (német jogi) első államvizsga kötelező tantárgyi vizsgaanyagához kapcsolódik, de a Közösség területén már sikeresen elvégzett egyéb jogi tanulmányokra figyelemmel csak valamivel »alacsonyabb« követelményeket támasztanak?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

- 20 Az első két kérdés, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, arra vonatkozik, hogy melyek azok az ismeretek, amelyek referenciának tekinthetők annak megítélésénél, hogy a közvetlenül – az e célra szolgáló vizsgák letétele nélkül – a jogi szakmákra felkészítő gyakorlatra bocsátás iránti kérelmet benyújtó személy rendelkezik-e azonos szintű ismeretekkel azokhoz képest, amelyeket az érintett tagállamban az ilyen gyakorlatra való bocsátáshoz megkövetelnek. Az első kérdés tehát arra vonatkozik, hogy az említett ismereteknek a fogadó tagállam joga-e a tárgya, míg a második kérdés annak megállapítására irányul, hogy valamely másik tagállam jogának ismerete egyenértékűnek tekinthető-e – mind a képzés szintjét, mind annak idejét és az annak érdekében tett erőfeszítéseket illetően – azokkal az ismeretekkel, amelyeket a fogadó tagállamban a jogi szakmák felkészítő gyakorlatára való bocsátáshoz megkövetelnek.
- 21 Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra szeretne választ kapni, hogy lehetséges-e az, hogy a közösségi jog előírja, hogy a fogadó tagállam joga ismeretének a második jogi államvizsgát megelőző, kötelező felkészítő joggyakorlatra bocsátáshoz és a jogi szakma megkezdéséhez megkövetelt szintje – a személyek szabad mozgásának elősegítése érdekében – valamelyest alacsonyabb legyen.

Az első két kérdéstről

- 22 Az első két kérdésre adandó válasz tekintetében először is emlékeztetni kell arra, hogy a K. Pešla helyzetében lévő személyek nem hivatkozhatnak az alapeljárásban a másodlagos közösségi jogra felsőfokú képesítéseik és szakmai tapasztalataik elismerése érdekében azért, hogy Németországban a jogi szakma gyakorlásához szükséges képzés gyakorlati részét megkezdhessék.

- 23 Az ügyvédi hivatásnak a képzés megszerzése országától eltérő tagállamokban történő folyamatos gyakorlásának elősegítéséről szóló, 1998. február 16-i 98/5/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 77., 36. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 3. kötet, 83. o.) ugyanis kizárólag a származási tagállamában teljes körű ügyvédi képzést szerzett személyekre vonatkozik (lásd a fent hivatkozott Morgenbesser-ügyben hozott ítélet 45. pontját). Ezenfelül az ügyiratokból kiderül, hogy a joggyakor-noki tevékenység teljesítése Németországban a jogi szakma megkezdéséhez szükséges képzés gyakorlati részét képezi. Ebből következik, hogy ezen tevékenység nem minősíthető a 2001. május 14-i 2001/19/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvvel (HL L 206., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 26. kötet, 195. o.) módosított, a legalább hároméves szakoktatást és szakképzést lezáró felsőfokú oklevelek elismerésének általános rendszeréről szóló, 1988. december 21-i 89/48/EGK tanácsi irányelv (HL L 19., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 337. o.) értelmében olyan „szabályozott szakmának”, amely elválasztható lenne azon német jogi szakmáktól, mint például az ügyvédi szakma (lásd analógiaként a fent hivatkozott Morgenbesser-ügyben hozott ítélet 46–55. pontját).
- 24 Márpedig, miként az a tárgyaláson is megerősítésre került, az alapeljárás tényállásának időpontjában K. Pešla még nem szerezte meg az ügyvédi szakma megkezdéséhez szükséges szakmai képzést Lengyelországban.
- 25 A Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében mind az EK 39. cikk, amelyet a kérdést előterjesztő bíróság kifejezetten megemlíttet a kérdéseiben, mind az EK 43. cikk alkalmazható az olyan esetekre, mint az alapeljárásbeli.
- 26 Először is, miként az az ügyiratokból, különösen a német kormány észrevételeiből is kiderül, egyrészt, a joggyakorlók számára a tanulmányaik során elsajátított ismereteiket kell a gyakorlatban alkalmazniuk, és ezzel a gyakorlatvezetőjük irányítása alatt annak tevékenységéhez járulnak hozzá, másrészt pedig, a joggyakorlók képzésük idején javadalmazást kapnak megélhetési támogatás formájában. E tekintetben a Bíróság korábban már kimondta, hogy mivel a joggyakorlók valóságos és tényleges tevékenységet végeznek díjazás ellenében, ezért őket az EK-Szerződés 39. cikke értelmében vett munkavállalóknak kell tekinteni (lásd ebben az értelemben a C-109/04. sz. Kranemann-ügyben 2005. március 17-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-2421. o.] 12–18. pontját).

- 27 Másodsor, a német szabályozás által előírt felkészítő gyakorlat a képzés része, és az ügyvédi hivatás, mint az EK 43. cikk hatálya alá tartozó szabályozott szakma megkezdésének szükséges előfeltétele (lásd analógiaként a fent hivatkozott Morgenbesser-ügyben hozott ítélet 60. pontját).
- 28 Egyébként kiemelendő, hogy e két cikk alkalmazása nem zárható ki az alapeljárásbeli ügyben az EK 39. cikk (4) bekezdésben foglalt, „közszolgálatban történő foglalkoztatásra” vonatkozó, és az EK 45. cikk első bekezdésében foglalt, valamely tagállamban „a közhatalom gyakorlásához tartósan vagy időlegesen kapcsolódó tevékenységekre” vonatkozó kivételek alapján.
- 29 Ugyanis egyrészt, amennyiben a joggyakornok gyakorlati idejének egy részét a közszférán kívül teljesíti, elegendő arra emlékeztetni, hogy „a közszolgálatban történő foglalkoztatás” nem foglalja magában a valamely természetes vagy a magánjog hatálya alá tartozó jogi személy általi foglalkoztatást, függetlenül az alkalmazottra háruló feladatoktól (lásd a C-114/97. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 1998. október 29-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-6717. o.] 33. pontját és a fent hivatkozott Kranemann-ügyben hozott ítélet 19. pontját).
- 30 Bár a fent hivatkozott Kranemann-ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló jogvitában az említett felkészítő gyakorlatnak csak egy részéről volt szó, amelyet a közszférán kívül kell teljesíteni, kiemelendő, hogy amennyiben a joggyakornok a képzésének egy részét polgári rendesbíróságon, közigazgatási szervnél, ügyészségen vagy büntetőbíróságon tölti, akkor is – miként azt a német kormány a tárgyaláson hangsúlyozta – a gyakorlatvezető utasításainak megfelelően és annak felügyelete alatt végzi tevékenységét, ahogyan az többek között a GVG és JAPO-M-V jelen ítélet 8. és 9. pontjában idézett rendelkezéseiből is kiderül.
- 31 Következésképpen a joggyakornoki tevékenység nem tartozhat az EK 39. cikk (4) bekezdésében foglalt kivétel hatálya alá, mivel e kivétel nem alkalmazható az olyan foglalkoztatásra, amely bár állami szervnél vagy valamely más, a közjog hatálya alá tartozó szervezetnél történik, nem jogosít fel igazi közigazgatási jellegű feladatok elvégzésére (lásd többek között a 149/79. sz., Bizottság kontra Belgium ügyben 1980.

december 17-én hozott ítélet [EBHT 1980., 3881. o.] 11. pontját, valamint a C-47/02. sz., Anker és társai ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-10447. o.] 59. pontját).

- 32 Másrészt az EK 45. cikk első bekezdésében említett eltérési lehetőséget azokra a tevékenységekre kell korlátozni, amelyek önmagukban véve is a közhatalom gyakorlásában való közvetlen és sajátos részvételnek minősülnek (lásd többek között a 2/74. sz. Reyners-ügyben 1974. június 21-én hozott ítélet [EBHT 1974., 631. o.] 45. pontját, a C-42/92. sz., Thijssen-ügyben 1993. július 13-án hozott ítélet [EBHT 1993., I-4047. o.] 8. pontját és a C-283/99. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2001. május 31-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-4363. o.] 20. pontját).
- 33 Ennélfogva, a jelen ítélet 30. pontjában kifejtettekhez hasonló okokból, a joggyakornoki tevékenység, még ha azt a közsférában is végzik, nem tartozik az EK 45. cikk első bekezdésében foglalt kivétel hatálya alá (lásd még analógiaként a fent hivatkozott Thijssen-ügyben hozott ítélet 22. és 23. pontját).
- 34 Azt is ki kell emelni, hogy a valamely szakma megkezdéséhez szükséges feltételek harmonizációjának hiányában a tagállamoknak joguk van meghatározni az e szakma gyakorlásához szükséges ismereteket és képesítéseket, valamint megkövetelni az ezen ismereteket és képesítéseket igazoló oklevél bemutatását (lásd a 222/86. sz., Heylens és társai ügyben 1987. október 15-én hozott ítélet [EBHT 1987., 4097. o.] 10. pontját, a C-340/89. sz. Vlassopoulou-ügyben 1991. május 7-én hozott ítélet [EBHT 1991., I-2357. o.] 9. pontját, valamint a C-104/91. sz., Aguirre Borrell és társai ügyben 1992. május 7-én hozott ítélet [EBHT 1992., I-3003. o.] 7. pontját).
- 35 Mindazonáltal emlékeztetni kell arra, hogy a közösségi jog határokat szab a tagállamok e hatáskörének gyakorlásával szemben, hiszen az e téren elfogadott nemzeti rendelkezések nem képezhetik az EK 39. cikk és az EK 43. cikk által biztosított alapvető szabadságok tényleges gyakorlásának indokolatlan akadályozását (lásd a fent hivatkozott Heylens és társai ügyben hozott ítélet 11. pontját, valamint a C-19/92. sz. Kraus-ügyben 1993. március 31-én hozott ítélet [EBHT 1993., I-1663. o.] 28. és 32. pontját).

- 36 E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a képzési feltételeket előíró nemzeti szabályoknak, akkor is, ha állampolgárság tekintetében történő hátrányos megkülönböztetés nélkül is alkalmazzák őket, az lehet a hatásuk, hogy akadályozzák az említett alapvető szabadságok gyakorlását, ha a szóban forgó nemzeti szabályok nem veszik figyelembe az érdekelt által valamely másik tagállamban megszerzett ismereteket és képesítéseket (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Vlassopoulou-ügyben hozott ítélet 15. pontját; a fent hivatkozott Kraus-ügyben hozott ítélet 32. pontját; a C-375/92. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 1994. március 22-én hozott ítélet [EBHT 1994., I-923. o.] 18. pontját, valamint a fent hivatkozott Morgenbesser-ügyben hozott ítélet 61. és 62. pontját).
- 37 Ebből következően a tagállam hatóságai valamely más tagállam állampolgárának a szabályozott szakma későbbi gyakorlásához szükséges gyakorlati képzési idő megkezdésére irányuló kérelmének vizsgálata során oly módon kötelesek az érintett szakmai képesítését figyelembe venni, hogy az okleveleivel, más címeivel és vonatkozó szakmai gyakorlatával igazolt képesítést a nemzeti jog szerint a kérdéses foglalkozás gyakorlásához megkívánt szakmai képesítéssel kötelesek egybevetni (lásd ebben az értelemben többek között a fent hivatkozott Vlassopoulou-ügyben hozott ítélet 16. pontját és a fent hivatkozott Morgenbesser-ügyben hozott ítélet 57. és 58. pontját).
- 38 Ezen ítélkezési gyakorlat az EK-Szerződés által biztosított alapvető szabadságokhoz fűződő alapelv kifejeződése (lásd ebben az értelemben a C-238/98. sz. Hocsman-ügyben 2000. szeptember 14-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-6623. o.] 24. pontját és a C-31/00. sz. Dreesen-ügyben 2002. január 22-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-663. o.] 25. pontját). Így miként az a fent hivatkozott Morgenbesser-ügyben hozott ítélet 61. pontjából is következik, a vizsgálat nem tér el aszerint, hogy a munkavállalók szabad mozgására vagy a letelepedés szabadságára hivatkoznak valamely, az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló olyan határozat megtámadásakor, amely elutasította a Németországi Szövetségi Köztársaságon kívüli, valamely más tagállamból származó jelentkező gyakorlatra bocsátás iránti kérelmét, az első államvizsgálóhoz kötelező joganyagra vonatkozó alkalmassági vizsga letételének hiányában.
- 39 Miként azt a Bíróság már többször kimondta, a jelen ítélet 37. pontjában említett összevetésre irányuló vizsgálati eljárásnak lehetővé kell tennie a fogadó tagállam hatóságai számára azt, hogy objektíven meggyőződhesenek arról, hogy a külföldi oklevél, annak jogosultja tekintetében, ha nem is azonos, de legalábbis a nemzeti oklevél által tanúsítottakkal egyenértékű ismereteket és képesítéseket igazol. A külföldi okmány egyenértékűsége ezen vizsgálatának kizárólag az ezen okmány alapján megkövetelhető ismeretek és képesítések fokának figyelembevételével kell történnie, tekintettel azon tanulmányok jellegére, időtartamára és azon gyakorlati képzésre,

amelyre az a jogosult tekintetében feltehetőleg vonatkozik (lásd a fent hivatkozott Heylens és társai ügyben hozott ítélet 13. pontját; a fent hivatkozott Vlassopoulou-ügyben hozott ítélet 17. pontját; a fent hivatkozott Aguirre Borrell és társai ügyben hozott ítélet 12. pontját; a fent hivatkozott Bizottság kontra Spanyolország ügyben 1994. március 22-én hozott ítélet 13. pontját, valamint a fent hivatkozott Morgenbesser-ügyben hozott ítélet 68. pontját).

40 Amennyiben az oklevelek összehasonlító vizsgálatát követően arra a következtetésre lehet jutni, hogy a külföldi oklevél által tanúsított szakértelem és képesítés megfelel a nemzeti rendelkezések által előírtaknak, a tagállam köteles elismerni, hogy az érintett oklevél megfelel a nemzeti jogszabályok által meghatározott követelményeknek. Ezzel szemben, amennyiben kiténik, hogy a fenti szakértelem és képesítés a nemzeti jogszabályok által előírt követelményeknek csak részben felel meg, a befogadó tagállam jogosult az érdekeltet arra kötelezni, hogy bizonyítsa, megszerezte a hiányzó szakértelmet és képesítést (lásd a fent hivatkozott Vlassopoulou-ügyben hozott ítélet 19. pontját; a fent hivatkozott Aguirre Borrell és társai ügyben hozott ítélet 14. pontját; a C-234/97. sz. Fernández de Bobadilla ügyben 1999. július 8-án hozott ítélet [EBHT 1999., I-4773. o.] 32. pontját, a fent hivatkozott Morgenbesser-ügyben hozott ítélet 70. pontját, valamint a C-255/01. sz., Markopoulos és társai ügyben 2004. október 7-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-9077. o.] 64. és 65. pontját).

41 E tekintetben a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok feladata annak megítélése, hogy a fogadó tagállamban akár tanulmányok útján, akár gyakorlati tapasztalat során megszerzett szakértelem és képesítés elegendő-e a hiányzó szakértelem meglétének igazolására (a fent hivatkozott Vlassopoulou-ügyben hozott ítélet 20. pontja, a fent hivatkozott Fernández de Bobadilla ügyben hozott ítélet 33. pontja és a fent hivatkozott Morgenbesser-ügyben hozott ítélet 71. pontja).

42 A jelen ítélet előző három pontjában ismertetett ítélkezési gyakorlatra, különösen a fent hivatkozott Morgenbesser-ügyben hozott ítélet 68. pontjára és 70. pontjának első mondatára támaszkodva, K. Pešla arra hivatkozik, hogy ahhoz, hogy az olyan nemzeti rendelkezést, mint a DRiG 112a. §-ának (1) és (2) bekezdése, a közösségi joggal összeegyeztethető módon lehessen alkalmazni, főként azokat az ismereteket és képesítéseket kell figyelembe venni, amelyeket a származási tagállamban, a jelen esetben a Lengyel Köztársaságban szereztek meg, és adott esetben a fogadó tagállamban, vagyis a jelen ügyben a Németországi Szövetségi Köztársaság joga tekintetében megszerzett ismereteket és képesítéseket csak másodlagosan kell figyelembe venni. Úgy véli, hogy ha a német jog ismerete és az abban való jártasság lenne a figyelembe veendő összehasonlítási szempont, akkor egyetlen külföldi diploma sem tudna megfelelni e szempontnak, hiszen a többi tagállamban a német jogot általában nem tanítják. Így

szerinte a szabad mozgás a gyakorlatban kizárt lenne az olyan fiatal jogászok számára, akik a képesítésüket valamely, a Németországi Szövetségi Köztársaságon kívüli, másik tagállamban szerezték.

- 43 Ezen érvelés az alapul vett ítélkezési gyakorlat téves értelmezésén alapul.
- 44 Ezen ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis a jelen ítélet 37. és 39–41. pontjában ismertetett összehasonlító vizsgálat keretében a tagállamok különböző célokat vehetnek figyelembe mind az érintett szakma származási tagállambeli jogi hátterét illetően, mind annak tevékenységi körét illetően. Az ügyvédi szakma esetében tehát a tagállamnak joga van az oklevelek összehasonlító vizsgálatát elvégezni, figyelemmel az érintett nemzeti jogrendszerek közötti lényeges eltérésekre (lásd a fent hivatkozott Vlassopoulou-ügyben hozott ítélet 18. pontját és a fent hivatkozott Morgenbesser-ügyben hozott ítélet 69. pontját).
- 45 Miként az a jelen ítélet 37. pontjában idézett ítélkezési gyakorlatból következik, és K. Pešla állításával ellentétben, éppen a fogadó tagállam jogszabályai által megkövetelt szakmai képesítés tekintetében kell vizsgálni a valamely más tagállamban kiadott oklevél által tanúsított szakértelmet, és a más tagállamokban megszerzett képesítéseket és/vagy szakmai tapasztalatot, valamint az azon tagállamban megszerzett tapasztalatot, ahol a jelölt be szeretné magát jegyeztetni (lásd még ebben az értelemben a fent hivatkozott Aguirre Borrell és társai ügyben hozott ítélet 11. pontját; a C-164/94. sz. Aranitis-ügyben 1996. február 1-jén hozott ítélet [EBHT 1996., I-135. o.] 31. pontját; a fent hivatkozott Dreessen-ügyben hozott ítélet 24. pontját és a fent hivatkozott Morgenbesser-ügyben hozott ítélet 67. pontját).
- 46 Így, maga az a tény, hogy az egyik tagállam joga tárgyában folytatott jogi tanulmányok mind a képzés szintjét, mind az e célra fordított időt és energiát illetően összehasonlíthatónak tekinthetők a valamely más tagállamban előírt képesítéssel igazolt ismeretek megszerzésére irányuló tanulmányokkal, még nem eredményezi azt, hogy a jelen ítélet 37. és 39–41. pontjában ismertetett összehasonlító vizsgálat során nem az azon tagállam nemzeti rendelkezései által megkövetelt szaktudást kellene előnyben részesíteni, amelyben a jelölt a jogi szakma megkezdéséhez szükséges szakmai

képzésben szeretne részesülni, hanem azokat az ismereteket, amelyek az első tagállam jogának alapjaira vonatkoznak, és amelyeket az ez utóbbi tagállamban szerzett képesítések igazolnak. Ugyanis, miként azt a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, az olyan érvelés, mint amelyet K. Pešla elsődlegesen kifejtett, végső következményeit illetően annak elismeréséhez vezetne, hogy bármely jelölt megkezdhetné a felkészítő gyakorlatot, anélkül hogy a legkisebb mértékben is ismerné akár a német jogot, akár a német nyelvet.

47 Egyébiránt, ami K. Pešla azon másodlagos állítását illeti, hogy az általa Németországban elvégzett egyetemi kurzus során szerzett német jogi ismereteket a Justizministerium Mecklenburg-Vorpommern nem vette kellőképpen figyelembe, elegendő arra emlékeztetni, hogy a jelen esetben nem a Bíróság feladata eldönteni, hogy a német hatóságok megalapozottan minősítették-e nem elegendőnek a K. Pešla által hozzájuk benyújtott igazoló okmányokat.

48 Az előzőekre tekintettel, az első két kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EK 39. cikket úgy kell értelmezni, hogy az e célra szolgáló vizsgák letétele nélkül, közvetlenül a jogi szakmákra felkészítő gyakorlatra bocsátás iránti kérelmet követő, a képzések egyenértékűségére vonatkozó vizsgálatnál referenciának tekinthető ismeretek azok az ismeretek, amelyeket az azon tagállam által megkövetelt képesítés igazol, ahol a jelölt a gyakorlat megkezdését kéri.

A harmadik kérdésről

49 Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra szeretne választ kapni, hogy a jelen ítélet 37. és 39–41. pontjának megfelelően elvégzendő egyenértékűségi vizsgálatnál lejjebb kell-e vinni – még ha csak enyhén is – a fogadó tagállam jogának megkövetelt ismereti szintjét, annak érdekében, hogy az EK 39. cikk hatékony érvényesülése biztosított legyen.

- 50 E tekintetben az EK 39. cikk hatékony érvényesülése nem azt követeli meg, hogy valamely tagállamban a szakmai tevékenység megkezdése alacsonyabb követelményekhez legyen kötve az e tagállam állampolgáraitól megköveteltekhez képest.
- 51 A jelen ítélet 34–41., 44. és 45. pontjában említett ítélkezési gyakorlatában a Bíróság elismerte az adott szakma gyakorlásához megkövetelt képezések kívánalmának az EK 39. és az EK 43. cikk által biztosított alapvető szabadságok hatékony gyakorlásának követelményével való összebékítésének szükségességét (lásd e tekintetben különösen a fent hivatkozott Heylens és társai ügyben hozott ítélet 13. pontját).
- 52 Így tehát ezen ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a jelen ítélet 39. pontjában említett egyenértékűségi vizsgálatot az érdekelt által hivatkozott egyetemi és szakmai képzés egészére való figyelemmel kell elvégezni, annak értékeléséhez, hogy ezen egész, még ha csak részben is, kielégítőnek tekinthető az érintett tevékenység megkezdéséhez előírt feltételeket illetően (lásd ebben az értelemben különösen a fent hivatkozott Morgenbesser-ügyben hozott ítélet 66. és 67. pontját). Amennyiben ezen összehasonlító vizsgálatból az derül ki, hogy az említett egész csupán részben felel meg e feltételeknek, akkor a fogadó tagállam – miként az a jelen ítélet 40. pontjából következik – jogosult az érdekeltet annak bizonyítására kötelezni, hogy megszerezte a hiányzó szakértelmet és képesítést.
- 53 Az a tény, hogy a fogadó tagállamnak így olyan szaktudást kell figyelembe vennie, amely csak részben felel meg az ezen tagállam nemzeti jogszabályai által megkövetelt szakmai képzés által tanúsítottaknak, és mindezt oly módon, ami eltér az ezen képzés megszerzését megelőző vizsgáktól, máris hozzájárul a főként az EK 39. cikkben foglalt személyek szabad mozgásának elősegítéséhez. Ilyen kötelezettség hiányában ugyanis, a fogadó tagállam állampolgáraitól általánosan megkövetelt egyetemi oklevél hiánya, mint olyan, döntő akadályát képezhetné a jogi szakma megkezdésének e tagállamban (lásd ebben a tekintetben a fent hivatkozott Morgenbesser-ügyben hozott ítélet 64–67. pontját).
- 54 Ennélfogva nem fogadható el K. Pešla azon érvelése, miszerint az EK 39. cikket megfosztaná az értelmétől az, ha a fogadó tagállam a nemzeti jogának ugyanolyan

szintű ismeretét követelné meg a jelölttől, mint amelyet az e tagállamban az említett szakma megkezdéséhez szükséges képesítés tanúsít.

- 55 Ezenfelül, az ügyiratokból kiderül, hogy a joggyakornoktól a felkészítő gyakorlat elejétől kezdve elvárják, hogy segítse gyakorlatvezetője munkáját, és gyakorlati tevékenységét annak irányítása mellett végezze. Emiatt elengedhetetlennek tekinthető, hogy a gyakornok – már a jogi ismereteinek gyakorlati tevékenység keretében való alkalmazásának megkezdése előtt – ugyanolyan szintű ismeretekkel rendelkezzen a német jogrendet illetően, mint amelyeket a kötelező tárgyakból leteendő első államvizsga igazol. Mindenesetre, figyelemmel a képzési folyamat progresszív jellegére, az előírt időn belül nehéznek tűnik megszerezni a második jogi államvizsga – remélhetőleg sikeres – letételéhez szükséges ismereteket.
- 56 Mindenesetre, még ha az EK 39. cikk önmaga nem is írja elő a fogadó tagállam joga megkövetelt ismerete szintjének lejjebbvitelét az olyan esetekben, mint az alap-eljárásbeli, emlékeztetni kell arra, hogy e cikk nem értelmezhető úgy, mint amely megfosztja a tagállamokat attól a lehetőségtől, hogy felpuhítsák a megkövetelt képesítési előírásokat.
- 57 Ebből következik, hogy amikor valamely tagállam hatóságai egy másik tagállam állampolgárának valamely szabályozott szakma későbbi gyakorlásához szükséges gyakorlati képzési idő – mint amilyen a felkészítő gyakorlat is – megkezdésére irányuló kérelmét vizsgálják, akkor maga az EK 39. cikk nem írja elő, hogy e hatóságok a közösségi jog által előírt egyenértékűségi vizsgálat keretében a jelölttől csupán alacsonyabb szintű jogi ismereteket követeljenek meg, mint amelyeket az e tagállamban a gyakorlati képzési idő megkezdéséhez szükséges képesítés igazol, ugyanakkor az említett cikk nem képezi akadályát annak, hogy e képesítési előírásokat rugalmasan értelmezzék.

- 58 Mindenesetre lényeges, hogy a főként a jelen ítélet 52. pontjában említett részleges elismerés lehetősége a gyakorlatban ne csupán fiktív lehetőség maradjon.
- 59 E tekintetben amikor az érintett jelölt képesítései és a megkövetelt ismeretek összevetése csak részleges megfelelést mutat, a fogadó tagállam nem feltétlenül jogosult minden ilyen esetben előírni, hogy a jelölt azonos tárgyú alkalmassági vizsgát tegyen le, függetlenül a megállapított részleges ismeretek szűkebb vagy szélesebb körétől. Ugyanis a jelen ítélet 37. pontjában említett összehasonlító vizsgálat tárgyát képező tananyag megfelelő tételenkénti összegzésének hiánya azzal a következménnyel járhat, hogy a gyakorlatban ki lenne zárva a megszerzett képesítések részleges elismerésének lehetősége, és így az érintetteknek ezt követően azt kellene bizonyítaniuk, hogy nem csupán a hiányzó ismereteket, hanem azon ismereteket és képesítéseket is megszerzték, amelyek az említett összehasonlító vizsgálat alapján megkövetelt szinten is elismerésre alkalmasak.
- 60 Mindenesetre pontosítani kell, hogy mivel az első államvizsgálóhoz hasonló nemzeti jogi vizsgák sikeres letétele a bizonyítéka az adott jogterületen megszerzett, széles körű és mélyreható ismereteknek, ezért az előző pontból következő tételenkénti összegzés követelménye nem eredményezheti azt, hogy e területek bizonyos aspektusainak egyszerű, de pontos ismerete elegendő ahhoz, hogy az érintett a képesítéseinek részleges elismerését megalapozottan kérelmezze.
- 61 Az alapeljárásban a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a DRiG 112a. §-a által bevezetett rendszer, a nemzeti hatóságok által alkalmazott módon, megteremti-e az ugyanezen § (3) bekezdésében említett vizsgák egészének letételére vonatkozó kötelezettség alóli mentesítés lehetőségét azon személyek számára, akik az említett § (1) és (2) bekezdésében előírt összehasonlító vizsgálat tárgyát – együttesen – képező tananyag jelentős részét illetően kellően széles körű és mélyreható ismeretekkel rendelkeznek.

- 62 E pontot illetően emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság által feltett kérdésre a tárgyaláson adott válaszában a német kormány rámutatott arra, hogy abban az esetben, ha a jelölt például megszerezte a DRiG 112a. § (1) és (2) bekezdésében említett összehasonlító vizsgálatnál megkívánt szintnek megfelelő német polgári jogi ismereteket, anélkül hogy egyidejűleg igazolni tudná a német polgári eljárásjog ugyanilyen szintű ismeretét, akkor az említett § (3) bekezdésében előírt alkalmassági vizsgának kizárólag a német polgári eljárásjog a tárgya.
- 63 Ezenfelül kiemelendő, hogy a DRiG 112a. §-a (1) bekezdésében említett ismeretek és képességek vizsgálata a gyakorlatban valójában kevésbé szigorú, mint az első államvizsga. Az ügyiratokból ugyanis kiderül, hogy ellentétben valamely, tanulmányait Németországban végzett jogi diplomával rendelkező személlyel, a valamely más tagállamból érkező jelölt nem köteles sem a speciális tantárgyakból vizsgát tenni, sem szóbeli vizsgát tenni.
- 64 E körülményekre tekintettel első ránézésre nem tűnik úgy, hogy a DRiG 112a. §-a által bevezetett rendszer keretében a többek között a jelen ítélet 52. pontjában említett módon megszerzett ismeretek részleges elismerésének a lehetősége csupán fiktív lenne, amelynek eldöntése ugyanakkor a kérdést előterjesztő azon bíróság feladata, amely kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a belső jog értelmezésére.
- 65 Az előzőek egészére tekintettel, a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EK 39. cikket úgy kell értelmezni, hogy amikor valamely tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságai egy másik tagállam állampolgárának valamely szabályozott szakma későbbi gyakorlásához szükséges gyakorlati képzési idő – mint amilyen a felkészítő gyakorlat is – megkezdésére irányuló kérelmét vizsgálják, e cikk nem írja elő, hogy e hatóságok a közösségi jog által előírt egyenértékűségi vizsgálat keretében a jelölttől csupán alacsonyabb szintű jogi ismereteket követeljenek meg, mint amelyeket az e tagállamban a gyakorlati képzési idő megkezdéséhez szükséges képesítés igazol. Ugyanakkor pontosítani kell, hogy egyrészt az említett cikk nem képezi akadályát annak, hogy a képesítési előírásokat rugalmasan értelmezzék, másrészt lényeges, hogy az érintett által képesítésekkel igazolt ismeretek részleges

elismerésének lehetősége a gyakorlatban ne csupán fiktív lehetőség maradjon, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

A költségekről

- ⁶⁶ Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) Az EK 39. cikket úgy kell értelmezni, hogy az e célra szolgáló vizsgák letétele nélkül, közvetlenül a jogi szakmákra felkészítő gyakorlatra bocsátás iránti kérelmet követő, a képzések egyenértékűségére vonatkozó vizsgálatnál referenciának tekinthető ismeretek azok az ismeretek, amelyeket az azon tagállam által megkövetelt képesítés igazol, ahol a jelölt a gyakorlat megkezdését kéri.
- 2) Az EK 39. cikket úgy kell értelmezni, hogy amikor valamely tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságai egy másik tagállam állampolgárának valamely szabályozott szakma későbbi gyakorlásához szükséges gyakorlati képzési idő – mint például Németországban a jogi szakmákra felkészítő gyakorlat – megkezdésére irányuló kérelmét vizsgálják, e cikk nem írja elő, hogy e hatóságok a közösségi jog által előírt egyenértékűségi vizsgálat keretében a jelölttől csupán alacsonyabb szintű jogi ismereteket követeljenek meg, mint amelyeket az e tagállamban a gyakorlati képzési idő megkezdéséhez

szükséges képesítés igazol. Ugyanakkor pontosítani kell, hogy egyrészt az említett cikk nem képezi akadályát annak, hogy a képesítési előírásokat ilyen rugalmasan értelmezzék, másrészt lényeges, hogy az érintett által képesítésekkel igazolt ismeretek részleges elismerésének lehetősége a gyakorlatban ne csupán fiktív lehetőség maradjon, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

Aláírások